

A MAGYAR MINIMÁLBÉR ALAKULÁSA

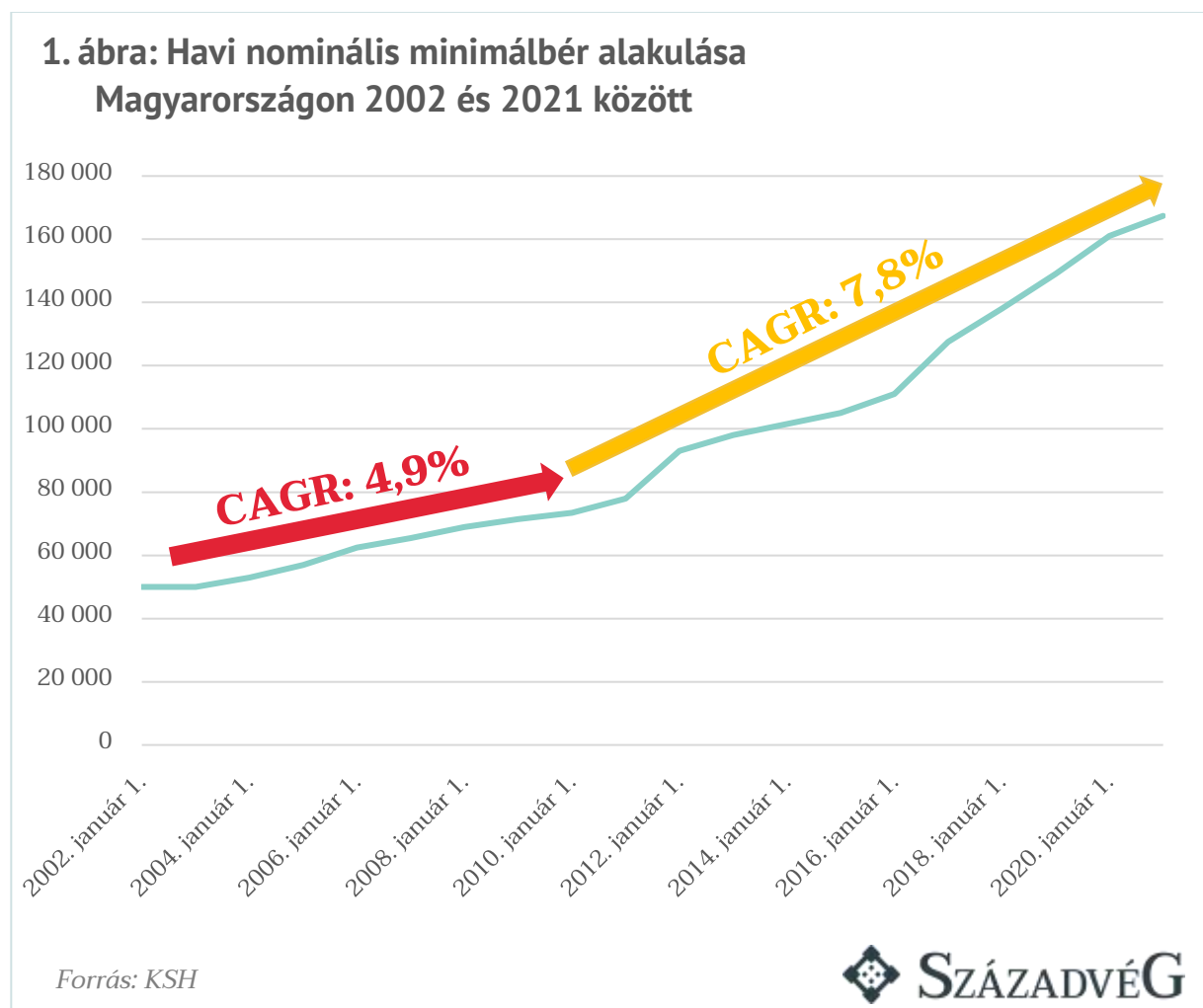
SZÁZADVÉG

SZÁZADVÉG GAZDASÁGKUTATÓ ZRT.

2021

Tanulmányunkban a magyar minimálbér alakulását vizsgáljuk. Azonosítjuk a 2010 előtti és a 2010 utáni folyamatok főbb jellemzőit. Hazánk teljesítményét régiós összevetésben is elemezzük. Kitérünk a minimálbér alakulását befolyásoló főbb tényezőkre ugyanúgy, ahogyan a fontosabb következményekre is. Végül értékeljük az aktuális kormányzati célkitűzést is.

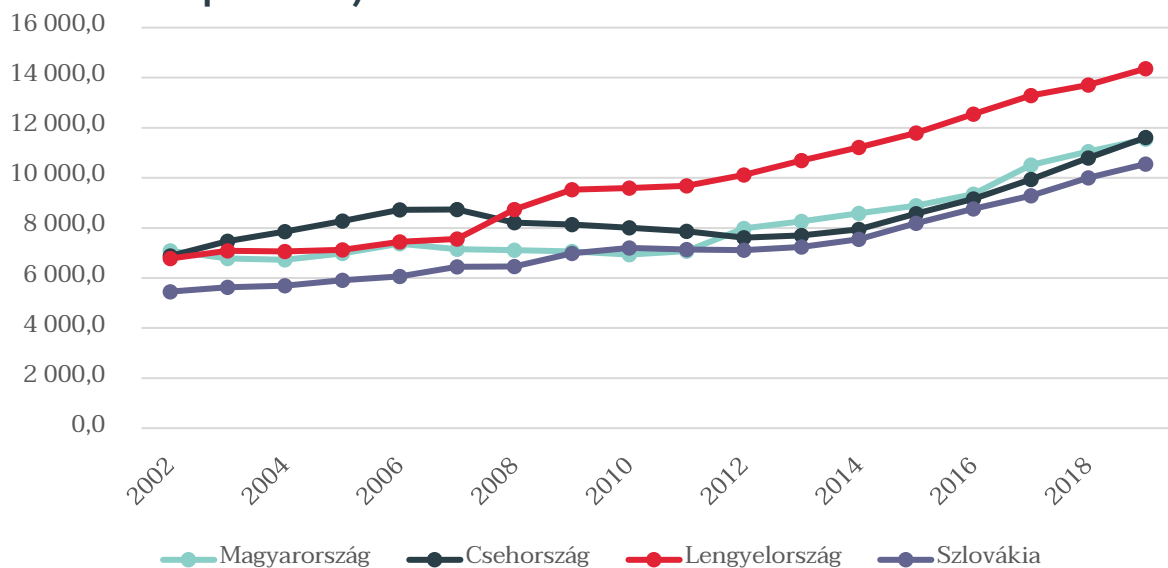
A baloldali kormányok alatt mérsékelten nőtt a nominális minimálbér, míg a jobboldali kormányok alatt az elemelés mértéke jelentős volt. Ahogyan azt az 1. ábra mutatja, a minimálbér összességében nagymértékben emelkedett az elmúlt 19 évben. A baloldali kormányok 8 év alatt 50.000 forintról 73.500 forintra emelték az értékét, ami 4,9 százalékos éves átlagos növekedésnek felel meg. A jobboldali kormányok ezt az ütemet közel megduplázták. 11 év alatt 167.400 forintra vitték fel a törvényi minimum szintjét, ami 7,8 százalékos éves átlagos növekedést jelent.

A minimálbér reálértékét tekintve Magyarország a régió első helyéről az utolsóra esett vissza 2010 előtt. Az 1. ábra nem segít megérteni, hogy az egyes években a növelés mekkora részét ette meg az infláció, illetve nemzetközi vonatkozásban mennyire volt jelentős a magyar emelések mértéke. A 2. ábra ezen kérdésekre is választ ad. Ahogyan látható, 2002-ben hazánkban volt a legmagasabb a minimálbér reálértéke a V4-es országok körében. A magyar érték a cseh, lengyel és szlovák mutató átlagánál 11 százalékkal volt magasabb. 2010-re éllovasból sereghajtó lett Magyarország. Ekkor a hazai reál minimálbér 16 százalékkal volt a másik három ország átlaga alatt. Ez annak köszönhető, hogy szemben a többi V4-es ország 30 százalékos növekedésével Magyarországon 2 százalékkal csökkent a minimálbér reálértéke. Ezzel egyébként hazánk Európa legrosszabb dinamikáját mutatta fel, és az egyetlen olyan ország volt Magyarország az EU-ban, ahol csökkent a minimálbér értéke ezen 8 év alatt.

2010 után a magyar minimálbér reálértéke nőtt a legdinamikusabban a régióban. A 2. ábrán azt is láthatjuk, hogy a következő 9 évben a mutató értéke hazánkban egyértelműen elhagyta a szlovák indikátort, egyben utolérte a csehek szintjét. Bár a 2008-tól kimagasló lengyel mutatót nem sikerült elérni, Magyarország relatív lemaradása mérhetően csökkent. Mindennek az volt az oka, hogy **hazánkban 67 százalékkal nőtt a minimálbér reálértéke 2010 után, miközben a többi V4-es országban az emelkedés mértéke csak 47 százalék volt.** Ezzel az ütemmel egyébként az egész EU-ban a második legdinamikusabb növekedést tudta felmutatni hazánk, csupán Litvániában emelkedett nagyobb mértékben a minimálbér reálértéke, mint Magyarországon. Az Orbán Viktor miniszterelnök által célként kitűzött 200.000 forintos minimálbér pedig reálértéken meghaladja a 2019-es görög, litván vagy portugál mutatót.

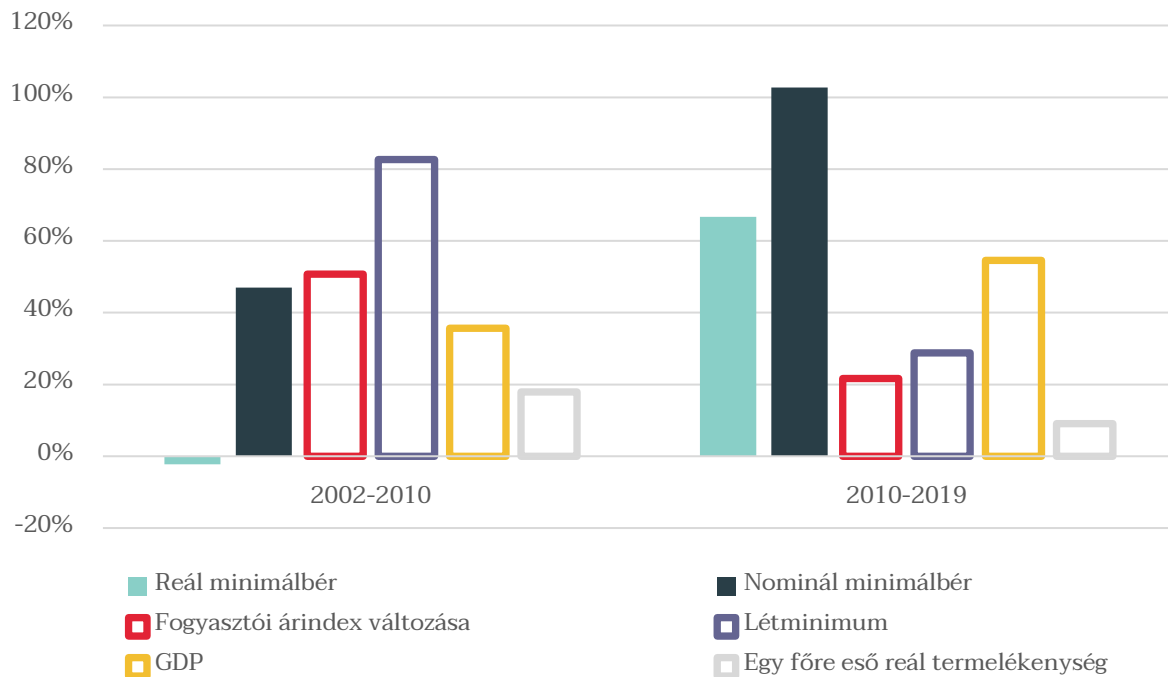
2. ábra: Éves reál minimálbér alakulása a V4-es országokban 2002 és 2019 között (2019-es USD-ben, vásárlóerő-paritáson)

Forrás: OECD

A minimálbér növekedése 2010 előtt nem kompenzálta sem az infláció, sem a létminimum növekedését, 2010 után azonban már bőségesen. Fent láthattuk, hogy míg 2010 előtt a hazai minimálbér sem nominálisan, sem pedig reálértéken nem nőtt jelentős mértékben, addig 2010 után régiós szinten is komoly emelések történtek. Ennek a különbségnek több oka is lehetett. A minimálbér és a potenciális magyarázó változók időszaki megváltozását mutatja az 3. ábra. A szakértői konszenzus szerint a minimálbérnek ajánlott lekövetnie a fogyasztói árindex, illetve a létminimum növekedését. Mint láthatjuk, a nominális minimálbér 2002 és 2010 közötti 47 százalékos növekedése elmaradt mind a fogyasztói árindex 51 százalékos, mind pedig a létminimum 83 százalékos megváltozásától. Ezzel szemben 2010 és 2019 között a nominális minimálbér 103 százalékos növekedése bőven kompenzálta a munkavállalókat mind a fogyasztói árindex 22 százalékos, mind pedig a létminimum 29 százalékos emelkedéséért.

3. ábra: Minimálbér és főbb meghatározóinak alakulása 2002-2010 és 2010-2019 között

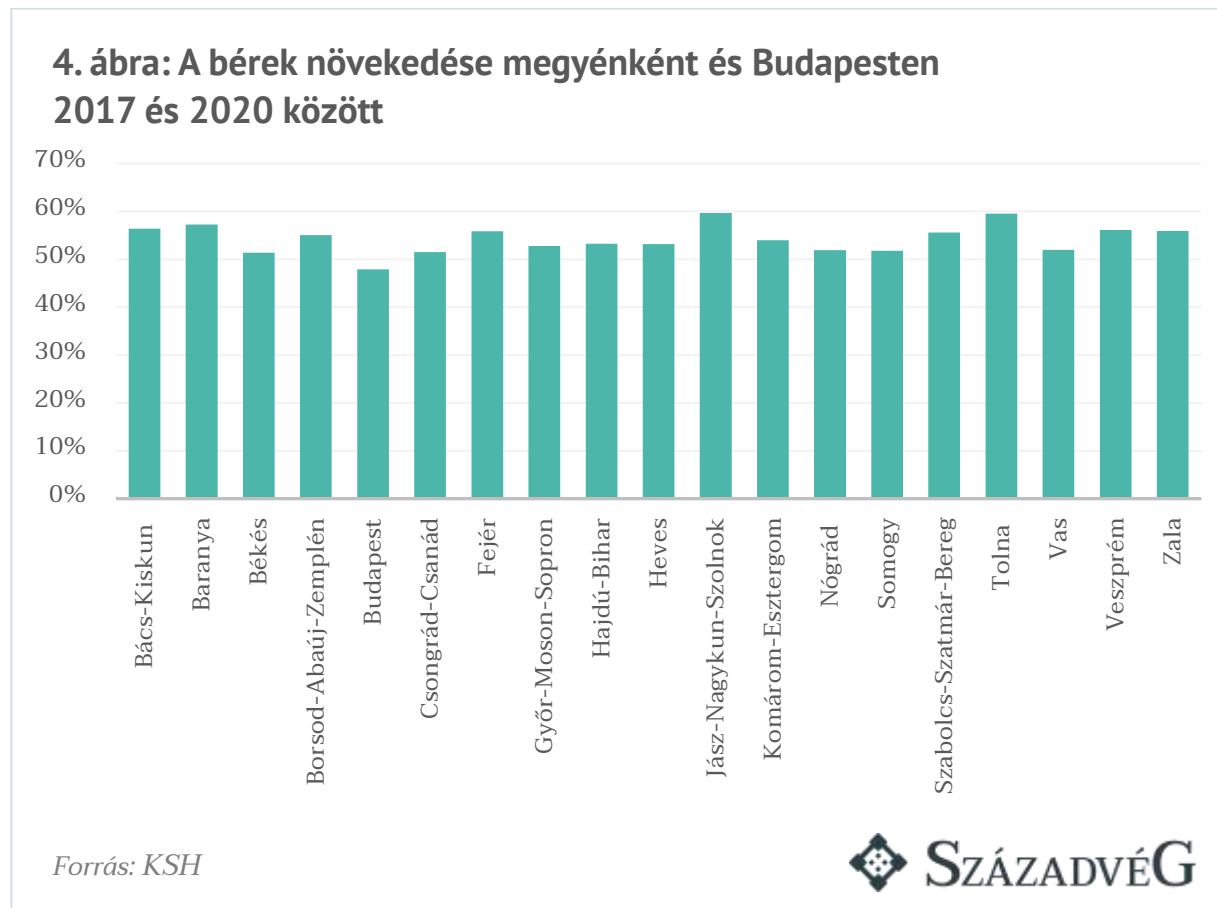
Forrás: OECD, KSH, PolicyAgenda, IMF, EuroStat

A GDP és a termelékenység növekedésének minimálbér bővülésével való összevetése azt mutatja, hogy **2010 előtt a munkaadók, 2010 után pedig a munkavállalók profitáltak többet a gazdasági teljesítményből**. A 3. ábra azt is megmutatja, hogy bár a GDP 2002 és 2010 közötti lassabb, 36 százalékos bővülése valóban alacsonyabb minimálbér-növekedést indokolt, mint a 2010 és 2019 közötti 55 százalékos gazdasági növekedés, a két időszak minimálbér trendje közötti óriási eltérést önmagában nem magyarázza ez az egy változó. Sőt, az egy főre eső reál termelékenység 2002 és 2010 közötti 18 százalékos bővülése a 2010 és 2019 közötti 9 százalékos változással összevetve inkább azt indokolná, hogy a 2010 előtti minimálbér-növekedési ütemnek kellett volna magasabbnak lennie.

A minimálbér 2010 utáni dinamikus emelésének tovaryűrűző hatásai is pozitívak. Míg Neumark és Wachser kutatásai¹ azt mutatták, hogy a minimálbér megemelésének hosszú távon negatív hatása van a bérnövekedés ütemére, addig

¹ Neumark, D. és Wascher, W. L (2008): Minimum wages. MIT Press.

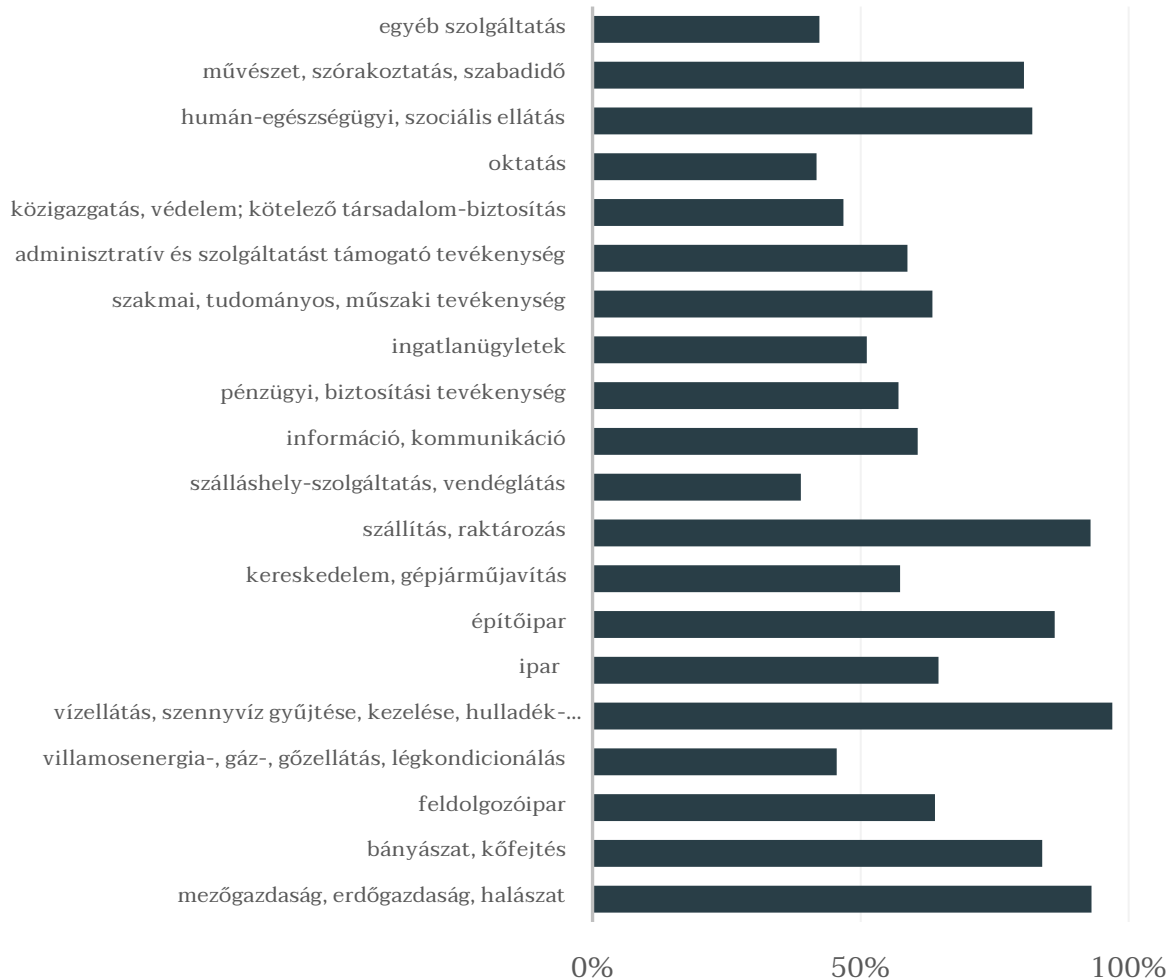
ittthon nem volt ilyen negatív következménye a 2010 utáni dinamikus minimálbér-emelésnek. Sőt, ahogyan azt a 4. ábra is mutatja, 2017 és 2020 között lényegében az ország egészében nagyon erőteljesen növekedett az átlagbér. Még a legalacsonyabb ütemet felmutató Budapest esetében is 48 százalékkal többet vihettek haza átlagosan a munkavállalók 2020 végén, mint 2017 elején. A listavezető Jász-Nagykun-Szolnok és Tolna megye esetében pedig 60 százalék volt a bővülés mértéke.

A dinamikus bérnövekedés nemzetgazdasági ágazatoktól függetlenül kimutatható. A minimálbér 2010 utáni dinamikus emelésének nem mutatható ki negatív hatása a bérekre akkor sem, ha a nemzetgazdasági ágak szerinti átlagbérek alakulását vizsgáljuk. Ahogyan azt az 5. ábra mutatja, 2017 eleje és 2020 vége között mindenhol jelentős mértékben növekedtek a nettó fizetések. A nemzetgazdasági átlagos növekedés 65 százalék volt. Még a COVID-válság által megtépzott szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás területén dolgozók fizetése is 39 százalékkal bővült a vizsgált időszakon, míg a vízellátás, szennyvíz gyűjtése,

kezelése, hulladék-gazdálkodás, szennyeződés-mentesítés munkavállalói közel megduplázták a fizetésüket, esetükben a növekedés mértéke 97 százalék volt.

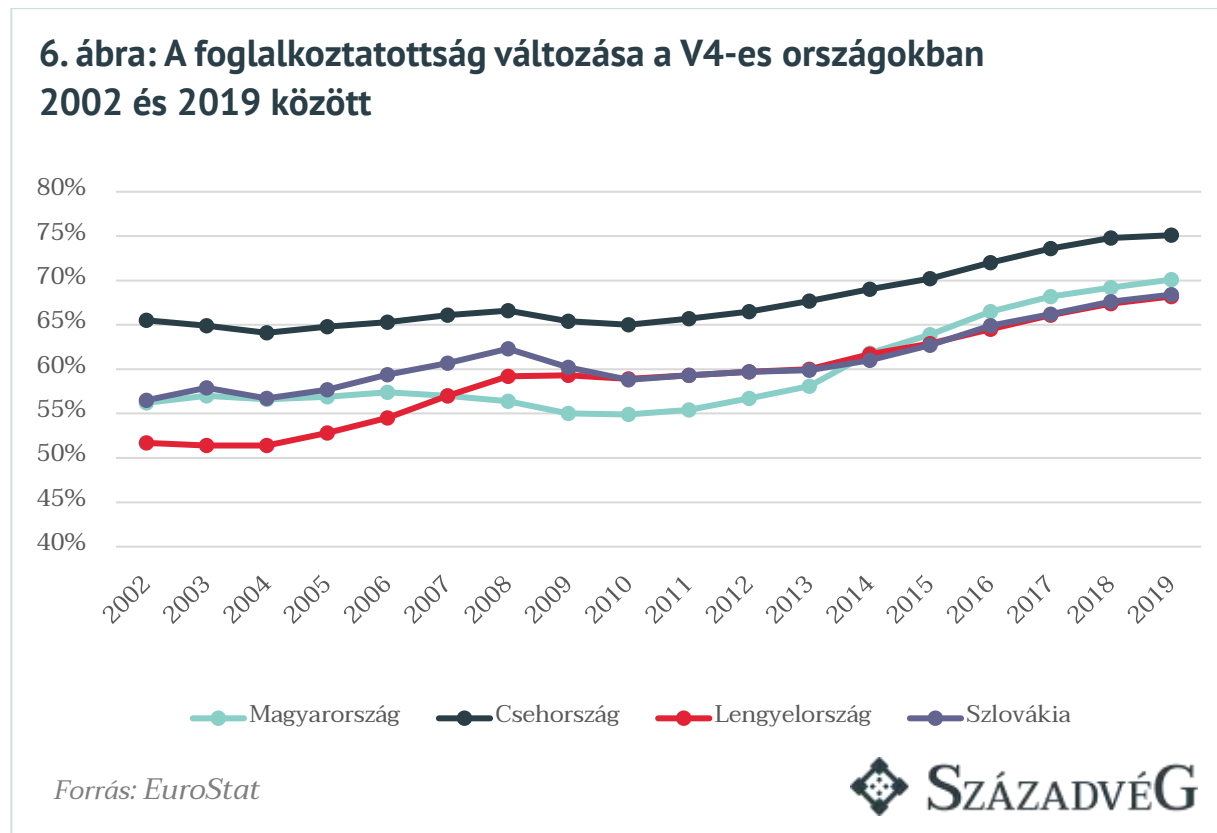
5. ábra: A bérek növekedése nemzetgazdasági áganként 2017 és 2020 között

Forrás: KSH

A minimálbér és a foglalkoztatottság közötti összefüggés Magyarországon nem működött. A minimálbérrel kapcsolatos elméleti kutatások és gyakorlati megfigyelések lényegében egyetlen dologban értettek egyet, a legalacsonyabb munkabér emelése a munkalehetőségek beszűkülését vonhatja maga után. Eddig láthattuk, hogy 2010 előtt mind a lehetőségekhez, mind pedig a régiós versenytársakhoz képest kifejezetten rossz volt a minimálbér hazai dinamikája, míg 2010 után jelentős mértékben emelték azt a magyar kormányok. Azt is megmutattuk, hogy a 2010 utáni emelés nem járt együtt a bérnövekedés

lelassulásával. Mindezek fényében azt várhatnánk, hogy 2010 előtt bővült a foglalkoztatottság Magyarországon, 2010 után pedig szűkült. A helyzet azonban pontosan ennek az ellenkezője, ahogyan azt a 6. ábra is mutatja.

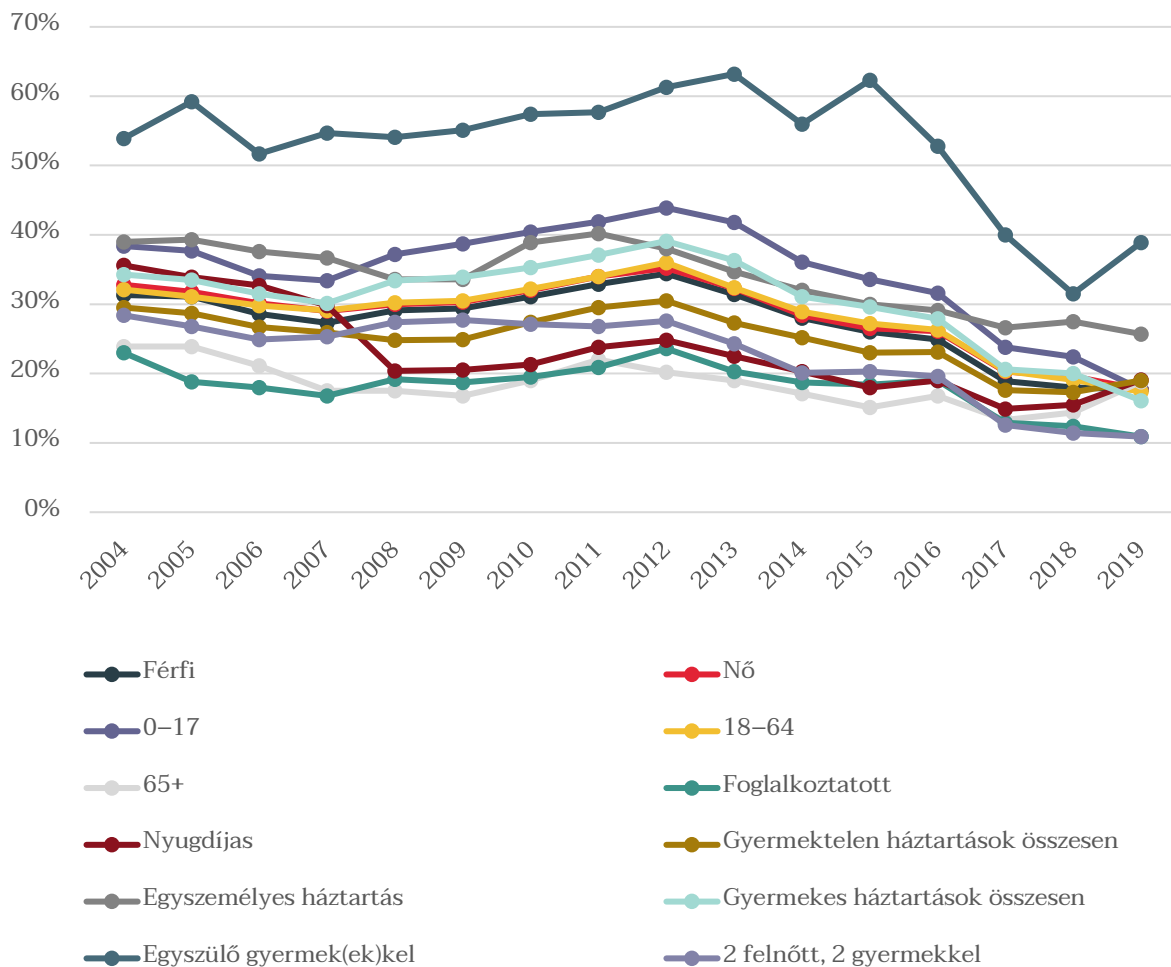
A minimálbér csökkentése ellenére zszugorodott a hazai foglalkoztatottság 2010 előtt. A minimálbér 2010 előtti vásárlóerő-paritáson és reálértéken mért csökkenése ugyanúgy nem járt együtt a foglalkoztatottság növekedésével, ahogyan a 2010 utáni erőteljes minimálbér-emelés sem járt a foglalkoztatottság csökkenésével. Sőt, ennél sokkal erősebb állításokat is tehetünk. 2010 előtt a minimálbér reálértékének csökkenése ellenére Magyarországon volt az egyik legrosszabb dinamikája a foglalkoztatottnak. A 2002 és 2010 közötti nyolc év alatt 1,3 százalékponttal csökkent a mutató értéke. Még a többi V4-es ország dinamikája is jobb volt, annak ellenére, hogy náluk nem csökkent a reálértéke a minimálbérnek. Csehországban csupán 0,5 százalékponttal csökkent a foglalkoztatottság, miközben Szlovákiában 2,3 százalékponttal, Lengyelországban pedig 7,2 százalékponttal nőtt.

A minimálbér erőteljes növelése ellenére dinamikusán nőtt a hazai foglalkoztatottság 2010 után. 2010 után a minimálbér reálértékének komoly emelése ellenére Magyarországon volt az EU-ban a harmadik legkedvezőbb dinamikája a foglalkoztatottnak. A 2010 és 2019 közötti kilenc év alatt 15,2 százalékponttal nőtt a mutató értéke. Még a többi V4-es ország dinamikája is rosszabb volt, annak ellenére, hogy náluk nem növekedett annyira a reálértéke a minimálbérnek, mint nálunk. Csehországban 10,1 százalékponttal, Szlovákiában 9,6 százalékponttal, Lengyelországban pedig 9,3 százalékponttal nőtt csak a mutató értéke.

A legkedvezőtlenebb helyzetben lévők kilátásai romlottak 2010 előtt és javultak 2010 után. Egy másik jól dokumentált negatív következménye a minimálbér emelésének a szegénység növekedése, illetve az alacsonyabb képzettséggel rendelkező munkavállalók lehetőségeinek beszűkülése. Magyarország ilyen szempontból is különleges utat járt be. A minimálbér 2010 előtti csökkentése nem járt együtt a legkiszolgáltatottabbak helyzetének javulásával. Ahogyan a 7. ábra is mutatja, 2004 és 2010 között 3 százalékponttal nőtt az egyszülős családok, és 2 százalékponttal a 18 év alatti fiatalok szegénységi/társadalmi kirekesztődési kockázata. Ennél is nagyobb mértékben nőtt a mutató értéke a munkanélküliek (+7 százalékpont) és a legfeljebb alapfokú végzettségűek (+4 százalékpont) esetében. Ugyanez a mutató összességében 14 százalékpontot csökkent 2010 után. A fiataloknak 23, a gyermekes háztartásoknak 19, a nőknek 14, míg a legfeljebb alapfokú végzettséggel rendelkezőknek 11 százalékponttal csökkent a szegénységi/társadalmi kirekesztődési kockázata.

7. ábra: A szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya Magyarországon

Forrás: KSH

A 2010 utáni dinamikus minimálbér-emelésnek egyetlen, a tradicionális közgazdasági iskolák említett negatív következményét sem tapasztaltuk. 2010 és 2019 között a lakosság fogyasztási kiadásai forintban számolva 72 százalékkal nőttek (eközben az alapvető kiadások aránya 59,0 százalékról 54,8 százalékra csökkent), a beruházások volumene 127 százalékkal nőtt, míg az export 53 százalékkal bővült. Mindezek mellett a nappali tagozatos egyetemi hallgatók aránya az 5 évvel korábban középiskolai tanulmányokat végző tanulók viszonylatában stabilan alakult (sőt, az elmúlt években erős emelkedést mutatott). Úgy növekedett tehát 2010 után jelentős mértékben a minimálbér, hogy ez sem a foglalkoztatásra, sem a hátrányos

helyzetű csoportok életkörülményeire, sem a beruházásokra, sem pedig a fiatalok továbbtanulási kedvére nem volt negatív hatással.

Összefoglalás

2010 előtt csökkenő minimálbér párosult romló mutatókkal. A hazai minimálbér-szabályozás elmúlt 19 éve számos tanulsággal szolgál számunkra. 2002 és 2010 között hazánk volt az egyetlen ország, melyben reálértéken csökkent a mutató értéke. Ez a mérséklődés nem volt összhangban sem az árak, sem pedig a létminimum szintjének növekedésével. A legalacsonyabb bér értékének csökkenése ellenére a foglalkoztatottság nem tudott javulni 2010 előtt, sőt, a régióban a legrosszabb dinamikát mutatta fel. Ráadásul a legkiszolgáltatottabbak helyzete is romlott.

2010 után a minimálbér jelentős emelése a többi indikátor javulásával párhuzamosan következett be. 2010 után Magyarországon nőtt a régióban legdinamikusabban a minimálbér szintje. A bővülés üteme ekkor meghaladta mind az árak, mind pedig a létminimum növekedésének mértékét. A szabályozás átgyűrűző hatásai is szembetűnők voltak. Mind regionálisan, mind pedig gazdasági ágazatok szintjén jelentősen nőttek a hazai bérek az elmúlt években. Mindez úgy történt, hogy közben a foglalkoztatottság is kimagasló ütemben bővült. Emellett minden társadalmi csoport szintjén csökkent a szegénység kockázata, a legkiszolgáltatottabbak esetében pedig jelentős mértékben javult a helyzet. A fentiekén túl minden egyéb szakirodalom szerint releváns mutató is javult 2010 után.

Az elmúlt években a minimálbér emelése pozitív hatásokkal járt, ezt az utat folytatni érdemes, egy drasztikus, gazdasági teljesítmény által nem indokolt emelés esetén a helyzet más lenne.

A 2010 utáni események azt sugallhatják, hogy a minimálbér emelése egyértelműen pozitív minden esetben. Azonban fontos felhívni arra a figyelmet, hogy ebben a 11 évben több jelentős, jól tervezett és összehangolt gazdaságpolitikai fordulat mellett zajlott a minimálbér emelése, a gazdasági fundamentumok folyamatos figyelembevételével. Ennek az iránynak a folytatása az egész

gazdaság számára pozitív eredményekkel járna. A magyar kormány által célként kitűzött 200.000 forintos minimálbér illeszkedik ebbe a trendbe.